

STATENS BRANDINSPEKTION

Meddelanden

1959:5

Anvisningar rörande organisation av släckningsarbete vid katastrofbrand.

Den ihållande torkan sommaren 1959 i praktiskt taget alla delar av landet har haft till följd ett osedvanligt stort antal bränder i såväl bebyggelse som skog och mark. Många av dessa bränder har fått stor omfattning. I ett par fall kan man med fog tala om bränder av katastrofnatur. Bränderna i Västervik och Gävle den 27 augusti, då stark blåst rådde över stora delar av landet, kunde sålunda med mindre förutseende från släckningsledningens sida och under mindre lyckliga omständigheter ha medfört förstörelse av stora stadsområden och förlust av människoliv.

Riksbrandinspektören har funnit det lämpligt att med ledning av erfarenheterna från dessa bränder sammanställa nedanstående anvisningar rörande organisation av släckningsarbetet vid en katastrofbrand.

Anvisningarna gör icke anspråk på att vara fullständiga. De är ej heller i detalj tillämpliga på varje brand av katastrofnatur. Vidare kan lokala förhållanden självfallet motivera ytterligare eller alternativa åtgärder.

Riksbrandinspektören får härmed rekommendera brandcheferna att snarast söka sätta sig in i alla de problem av olika slag, som kan tänkas uppstå i samband med bekämpning av katastrofbrand och att i anslutning därtill upprätta möjligast detaljerade släckningsplaner. Med hänsyn till nödvändigheten av samarbete med myndigheter, verk och organisationer inom orten liksom med brandkårer m fl på andra orter, bör planerna upprättas i samråd med representanter för dessa myndigheter, verk, organisationer och kårer.

Skannat av Utkiken

En uppfattning om funktionsdugligheten hos planerna bör kunna erhållas genom spel och studiekonferenser. Efter samråd med Svenska brandkårernas riksförbund får riksbrandinspektören framhålla, att sådana spel och studiekonferenser lämpligen genomförs i vederbörande brandkårsförbunds regi. Den film om Västerviksbranden, som inspelats av Svenska Brandskyddsföreningen i samråd med riksbrandinspektören, synes lämpligen också böra visas vid dylika tillfällen.

1. Förstärkningar

Dessa utgörs av:

- a) Ytterligare enheter från den egna kåren. Därvid bör emellertid ej alla resurser helt uttömmas, utan ett antal man behållas på stationen för depå- och förbindelsetjänst. Till stationen inkallas ledig brandkårspersonal.
- b) Brandkårsenheter från andra kommuner (i förutbestämd turordning).
- c) Industribrandkårer inom kommunerna, reservbrandstyrkan.
- d) Militär trupp. Enligt gällande bestämmelser (2 § Kungl Maj:ts förordning den 31 december 1915 angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål, SFS nr 585/1915, ändrad genom SFS nr 450/1932, 600/1932 och 796/1948) är i första hand vederbörande länsstyrelse men om skyndsamhet är av nöden även polischefen i orten behörig att begära militärhjälp. Vid begäran om militärhjälp bör iakttagas att militären bör anmodas att i största möjliga utsträckning medföra lämplig utrustning, bl a radio, motorcyklar, verktyg m m.
- e) Beträffande övrig hjälp och förstärkningar, se även pkt 7 a.

2. Mötesplats (mpl). Mötesplats (klar och entydig adress) anges i samband med rekvisition av hjälp. Mötesplatsen (gata, torg, skolgård, vägskäl eller dylikt; i undantagsfall brandstationens gård) skall vara tillräckligt rymlig för att medge tillfällig uppställning av ett större antal fordon och skall väljas så att den icke

kan komma i farozonen. Å andra sidan skall mötesplatsens läge väljas så att de rekvirerade enheterna från densamma lätt kan insättas på de olika frontavsnitten.

3. Sambandsman (väl orienterad i orten) utsänds till mötesplatsen med uppgift att ta emot och enligt givna direktiv sända de rekvirerade hjälpenheterna vidare till respektive frontavsnitt. Möjligast klara besked skall av honom kunna lämnas enheternas befälhavare rörande lämplig väg (vid behov skall vägvisare kunna medsändas) och lämpliga vattentag. Sambandsmannen bör om möjligt medföra kartor, som överlämnas till de anländande hjälpenheterna. På dessa kartor bör vattentag och andra angivelser av vikt för släckningsarbetet vara utmärkta. Med hänsyn till det sannolika behovet av att fortlöpande kunna ändra dispositionerna är det av stort värde om direktförbindelse kan upprättas mellan mötesplatsen och ledningsplatsen (se pkt 4) via brandkårens, polisens eller annat radionät.
4. Ledningsplats (lpl) upprättas. Platsen väljs i möjligaste mån utanför farozonen men så att de olika frontavsnitten lätt kan nå därifrån. På eller i omedelbar närhet av ledningsplatsen bör finnas möjlighet att erhålla tak över huvudet (särskilt viktigt vintertid) samt att ha tillgång till telefon.
5. Bitr. släckningsledare utses. Denne bör normalt uppehålla sig på ledningsplatsen. Med hänsyn till de många uppgifter, som ankommer på honom, är det nödvändigt att han tilldelas eller till sig knyter ett antal medhjälpare (telefonist, radiotelefonist, sambandsmän, transportchef, ordonnanser). Bitr. släckningsledaren har att i första hand svara för:
  - a) Förbindelsetjänsten (telefon, radio, ordonnanser). Se pkt 7.
  - b) Brandförloppets uppföljande (på lämpliga lägeskartor och, i mån av tid, i form av korta anteckningar).
  - c) Beredskap i händelse av ytterligare bränder (personal, fordon och materiel i reserv).

4.

- d) Gruppindelning, befälsfördelning, instruktioner, utrustning och transport av uppådad, frivillig och militär personal (se pkt 8).
- e) Materieförsörjning (se pkt 10 och 12).
- f) Driv- och smörjmedel (se pkt 10); transporter (se pkt 13).
- g) Vattenförsörjning (se pkt 11).
- h) Transporter (se pkt 13).
- i) Sjukvårdsberedskap (se pkt 14).
- j) Utspisning och avlösning av styrkorna (se pkt 15 och 16).
- k) Väderleksprognoser, fortlöpande (från Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut, tel 010/52 00 00, eller från närmaste militära väderleksstation).
- l) Rapport till länsstyrelsen (närmast länsbrandinspektör eller länssocksbrandinspektör).
- m) Upplysningar till representanter för press och radio.

6. Rekognosering. Släckningsledaren bör snarast möjligt - så snart punkterna 1 - 5 åtgärdats - söka skaffa sig en klar uppfattning om läget genom att personligen, till fots, i bil, i flygplan eller på annat sätt (jfr statens brandinspektions meddelande 1959:4) företaga rekognosering. Han bör därvid om möjligt hålla radiokontakt med ledningsplatsen för att omedelbart och fortlöpande kunna ge de direktiv med avseende på släckningsarbetet på de olika avsnitten, som hans iakttagelser ger anledning till.

Ytterligare rekognoseringsturer bör företagas med jämna mellanrum, så länge brandutvecklingen ger anledning därtill.

7. Förbindelser.

- a) **Telefon.** På ledningsplats bör finnas teleförteckning (larmlista) upptagande numren till bland annat brand-ac, depå, länsstyrelse

(länsbrandinspektör, länssocksbrandinspektör), civilförsvarschef (-byrå), kommunala myndigheter och verk, polis, sjukhus, Röda Korsets lokalorganisation, militär, hemvärn, frivillig bilkår, frivillig radioorganisation, lottaorganisation, taxi, åkerier, reparationsverkstäder, skumvätskedepå, oljebolag. Kotsvarande teleföretäckning bör finnas i brandkårens televakt.

- b) Radio. Via brandkårens, militärens, polisens, civilförsvarets, taxis, frivillig radioorganisation eller annat nät upprättas radioförbindelse dels mellan ledningsplatsen och de rörliga enheterna, dels mellan ledningsplatsen och brand-ac. Därast så är möjligt upprätthålls den förra förbindelsen på en frekvens, den senare på en annan. I många fall torde emellertid detta ej låta sig göras utan båda förbindelserna måste ske på en och samma frekvens. Därvid kan det bli nödvändigt att låta brand-ac förmedla kontakten mellan ledningsplatsen och de rörliga enheterna.

Möjligheten att utnyttja militär signaltrupp bör alltid undersökas.

- c) Ordonnanser. Som komplement till och i vissa lägen ersättning för radio- och telefonförbindelserna bör ordonnanser (med cykel, moped eller lätt motorcykel) finnas tillgängliga på ledningsplatsen.

8. Organisation och utrustning av uppådad, frivillig och militär personal. För att effektiviteten hos den uppådade personalen, de frivilliga och den rekviderade militära personalen skall bli den bästa möjliga är det nödvändigt att redan från början dels indelning av personalen sker i enheter (grupper) av lämplig storlek, dels dessa grupper ställs under lämpligt befäl (gruppchefer), dels, slutligen, instruktioner utfärdas och släckningsmateriel utdelas. Den militära personalen bör i största möjliga utsträckning hållas samman och ges självständiga uppdrag under direkt ledning av sitt eget befäl.

9. Polisen. Släckningsledaren bör i tidigast möjliga skede och därefter fortlöpande samråda med polischefen (representant för denne) rörande:

6.

- a) rekvisition av militärhjälp,
- b) avspärrning av vissa gator och vägar,
- c) utnyttjande av polisradion för exempelvis förbindelsen ledningsplats - mötesplats,
- d) utnyttjande av polispersonal för vägvisning,
- e) d:o för direktiv till allmänheten (radiobil med högtalare) rörande bevakning mot gnistregn, utrymning m m.

10. Depå. En depå - normalt brandstationen - bör svara för anskaffning och uttransport till de olika enheterna av erforderliga förnödenheter. På depån bör finnas en med brandkårens och ortens resurser väl förtrogen brandman (eller brandbefäl), med vilken ledningsplatsen snabbt kan få förbindelse. Depån bör kunna tillhandahålla (eventuellt skaffa från annan ort, från kommunala förråd, firmor o s v) respektive tillhandagå med bland annat

- a) brandslang, slangarmatur, motorsprutor, rökskyddsmateriel,
- b) driv- och smörjmedel,
- c) reparation av motorsprutor m m (brandmaterieltekniker med reparationsutrustning utsända vid behov),
- d) snabbkopplingsrör (i första hand civilförsvarets),
- e) slang- och rörbryggor (jfr pkt 11 d),
- f) belyningsmateriel,
- g) skogsbrandsläckningsmateriel (även till uppbådad, frivillig och militär personal) såsom yxor, sågar, motorsågar, strilkannor, hinkar m m.
- h) vissa tyngre redskap för åstadkommande av brandgator i skog samt för visst lämningsarbete. För detta ändamål är bandtraktorer med schaktblad respektive lastskopa lämpliga.

11. Vattenförsörjning.

- a) Brandpostnätet. Samråd bör på ett tidigt stadium samt därefter fortlöpande äga rum med representant för ortens vattenledningsverk för bedömning av i vad mån vissa ledningssektioner skall avstängas, reservpumpverk startas, brandkårens vattenuttag begränsas o s v.

- b) Brandvattenledning. När det gäller transport av stora mängder släckningsvatten över långa sträckor bör i första hand civilförsvarets rörmateriel utnyttjas. För utläggning av rören används med fördel personal ur reservbrandstyrkan eller militär personal under befäl av en brandman eller av någon annan person med god kännedom om denna materiel.
- c) Tankbilar. I sådana fall, då brandväsendets tankbilar är otillräckliga, rekvireras andra för ändamålet lämpliga fordon (vägförvaltningarnas eller byggnadskontorens spolbilar eller lastbilar med provisoriskt monterade tankar, exempelvis civilförsvarets).
- d) Slang- och rörbryggor. För att ej trafiken skall hindras genom slang- och rörledningar och för att ej ledningarna skall skadas av trafiken är det ofta nödvändigt att anordna bryggor över dessa. Brandväsendets egna slangbryggor blir snabbt otillräckliga. Lämpligen engageras (genom depåns försorg) det kommunala byggnadskontoret eller en byggnadsfirma för iordningställande av dessa bryggor.

12. Civilförsvarsmateriel.

I ett katastrofläge må, enligt därom gällande, av civilförsvarsstyrelsen utfärdade bestämmelser, civilförsvarets materiel (i första hand motorsprutor, snabbkopplingsrör, slang, slangarmatur och rökskyddsmateriel samt radiomateriel) disponeras. För erhållande av tillstånd härtill bör hänvändelse ske (eventuellt i efterhand) till respektive länsstyrelse (länsförrådsförvaltare).

13. Transporter.

Man kan utgå från att brandkårens egna resurser för transporter (av personal, materiel, drivmedel o s v) är otillräckliga. En transportorganisation måste därför ordnas. Åkerier, taxi, bilkårer, firmabilar och privatbilister utnyttjas härför. För organisationens upprättande bör bitr. släckningsledaren svara. Organisationen knyts till ledningsplatsen (eventuellt depån). Särskild transportchef utses.

14. Sjukvårdsberedskap.

Man måste räkna med att i ett katastroffall människor - om det vill sig illa många människor - kan komma till skada. Sjukhus bör förvarnas, ambulanser hållas i beredskap och Röda Korsets (eventuellt civilförsvarets) medverkan sökas för upprättande av enklare förbandsplatser. Rökförgiftning, brännskador och genom rök och sotpartiklar irriterade ögon är de mest sannolika skadorna.

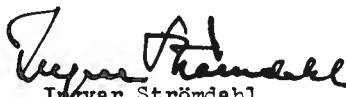
Det bör ankomma på bitr. släckningsledaren att förvarna sjukhus, Röda Korset m fl rörande behov av förstärkt sjukvårdsberedskap.

15. Utspisning.

Utspisning av mat och dryck bör vara förberedd genom överenskommelse med bl a lokal lottsorganisation, skolbespisning, militärförband, restauranger m m. I den mån leverantören inte själv kan ombesörja erforderliga transporter, ordnas dessa på sätt som sagts under pkt 13.

16. Avlösning.

Genom de synnerligen prövande förhållanden under vilka arbetet i regel måste utföras på en katastrofplats, och då viss del av personalen med säkerhet är ovan vid tyngre kroppsarbete och dessutom kanske ej förfogar över lämplig personlig utrustning, måste avlösning planeras på ett tidigt stadium och genomföras, innan den insatta personalen är alldeles uttröttad. Man bör inte i något fall räkna med längre sammanhängande arbetspass än fem å sex timmar.

 Ingvar Strömdahl
 Riksbrandinspektör

Stockholm den 30 september 1959.

Statens Brandinspektion, Box 7097, Stockholm 7. Tel 23 23 30.

Skannat av Utkiken

Summary in English

THE NATIONAL INSPECTORATE OF FIRE SERVICES

Informative Recommendations 1959:5

Preparedness against conflagrations.

The very persistent drought in most parts of the country during the summer of 1959 has occasioned an unusual number of big fires, in the forests as well as in buildings, and in a couple of instances high winds fanned the fires into real conflagrations. Luckily these could be dealt with to the purpose, but it might easily have been otherwise.

The Inspector-General would like to stress the importance that the Fire Chiefs will be planning beforehand against such contingencies in collaboration with the communal authorities, the police, industrial and other neighbouring fire departments etc, preferably by arranging practical courses. It has also been arranged with the National Association of Fire Brigades that such courses will be held. The Swedish Fire Protection Association also has produced a moving picture film dealing with conflagration matters for use with said courses.

Preparedness should in especial include the following matters:

1. Reinforcements from other departments, evt military.
2. Suitable rallying place with...
3. A receptionist for the disposal of arrivals.
4. Headquarters conveniently but safely located.
5. An assistant chief, permanently stationed at headquarters.
6. Reconnoitring.
7. Lines of communication.
8. Organisation and equipment of voluntary and military levies.
9. Collaboration with police forces.
10. Organisation of a depot.
11. Water supplies.
12. CD Materials.
13. Transportation.
14. Medical attendance.
15. Alimentation.
16. Reliefs.

